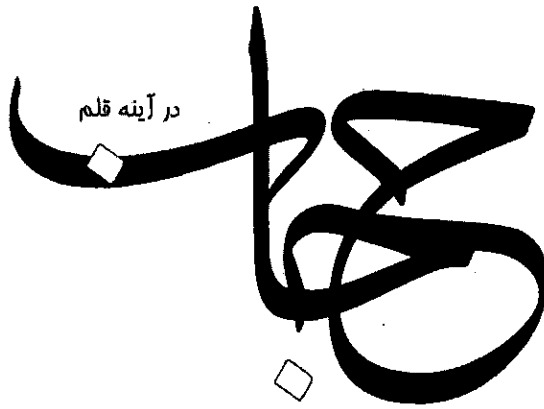

کارنامه منابع پیرامون حجاب اسلامی

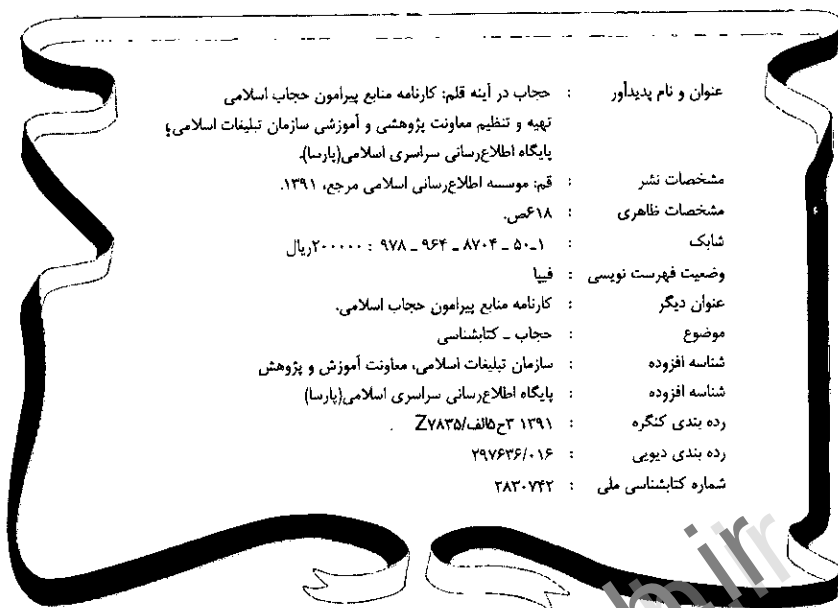
www.ketab.ir

معاونت پژوهشی و آموزشی سازمان تبلیغات اسلامی

پایگاه اطلاع رسانی سراسری اسلامی (پارسا)

عنوان و نام پدیدآور : حجاب در آینه قلم: کارنامه منابع پیرامون حجاب اسلامی
تهیه و تنظیم معاونت پژوهشی و آموزشی سازمان تبلیغات اسلامی؛
پایگاه اطلاع‌رسانی سراسری اسلامی (پارسا).
مشخصات نشر : قم: موسسه اطلاع‌رسانی اسلامی مرجع، ۱۳۹۱.
مشخصات ظاهری : ۶۱۸ ص.
شابک : ۵۰-۱ - ۸۷۰۴ - ۹۶۴ - ۹۷۸ - ۲۰۰۰۰۰ : ۲۰۰۰۰۰ ریال
وضعیت فهرست نویسی : فیا
عنوان دیگر : کارنامه منابع پیرامون حجاب اسلامی.
موضوع : حجاب - کتابشناسی
شناسه افزوده : سازمان تبلیغات اسلامی، معاونت آموزش و پژوهش
شناسه افزوده : پایگاه اطلاع‌رسانی سراسری اسلامی (پارسا)
رده بندی کنگره : ۱۳۹۱ ج ۵ / ۷۸۳۵ Z
رده بندی دیویی : ۲۹۷۴۳۶ / ۰۱۶
شماره کتابشناسی ملی : ۲۸۲۰۷۴۲

عنوان: حجاب در آینه قلم/ کارنامه منابع پیرامون حجاب اسلامی
تهیه و تنظیم: پایگاه اطلاع‌رسانی سراسری اسلامی (پارسا) / معاونت پژوهشی و آموزشی سازمان تبلیغات اسلامی
ناشر: موسسه اطلاع‌رسانی اسلامی مرجع
نوبت چاپ: اول، ۱۳۹۱
شمارگان: ۲۰۰۰ نسخه (وزیری - سلفون)
قیمت: همراه با لوح فشرده ۲۴۰/۰۰۰ ریال
شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۸۷۰۴-۵۰-۱

نشانی: قم، بلوار شهید صدوقی، کوی ۱۱، پلاک ۷۲، صندوق پستی: ۳۷۱۶۵-۱۵۲

تلفن: ۰۲۵۱-۲۹۱۰۷۰۵-۲۹۱۳۵۶

آدرس اینترنتی: www.IslamicDataBank.com

پدید آوران

زیر نظر

امیر حسین شرافت

مشاوران پژوهشی

سید جواد موسوی هوایی و خلیل طاووسی

ویرایش

رضا الموسوی

گروه مآخذشناسی

محمد تقی زهرایی فرد، زهره سمیع و فرید محمودیان

گروه چکیده نویسی

رضا بهشتی، مهدی غفوری، جواد کمالی و محمدرضا غفوری

نمایه ساز

علی احمدی میرزا

مدیر اجرایی

اسدالله باقری

گروه اجرایی

سید جواد سید صبور و مصطفی محب خواه

گروه فنی

سید حسین موسوی پاکزاد و مهدی جلوداریان

واژه نگاران

سید عبدالرسول موسوی و یوسف درویش

فهرست مطالب

۹	پیشگفتار
۱۳	راهنمای کاربران

مقالات

۲۳	حجاب / محمدرضا انصاری
۳۹	حجاب و سابقه آن قبل از ظهور اسلام و فلسفه آن در اسلام / سیدعلی علوی قزوینی
۳۳	سیر تاریخی پوشش اسلامی / اکرم ارجح

منبع‌شناسی

حجاب اسلامی

کلیات

۴۳	تاریخ حجاب
۵۷	مسایل عمومی پوشش
۶۳	حجاب در جوامع اسلامی
۷۱	حجاب در غرب
۸۵	نقد و رد مبانی فمینیسم
۱۱۵	کشف حجاب در عصر پهلوی
۱۳۳	فلسفه حجاب
۱۹۱	دلایل و مبانی حجاب
۱۹۹	اهمیت حجاب
۲۴۳	جامعه‌شناسی حجاب
۲۶۱	حجاب و آزادی زنان
۲۶۵	حجاب در قرآن و حدیث
۲۹۵	حجاب در ادیان
۳۰۳	بدحجابی و فساد

۳۳۹		احکام حجاب
۳۶۵		احکام زنان
۳۸۷		تبلیغ و توسعه حجاب
۴۰۵		حجاب برتر
۴۱۳		حقوق و قوانین حجاب
۴۱۷		خودآرایی زن
۴۲۱		عفت و پاکدامنی زنان
۴۴۱		فرهنگ حجاب
۴۵۱		فواید حجاب

فهرستواره

۴۶۵		الفبایی موضوعات
۴۷۷		پدیدآورندگان
۴۹۷		عناوین
۵۲۹		کتاب
۵۴۳		پایان نامه
۵۴۷		عناوین لاتین
۵۵۱		مقاله مجموعه
۵۵۷		مقاله نشریات
۵۷۳		ناشرین
۵۸۱		نشریات

نمودارهای آماری

۶۰۷		نمودارها
-----	-------	----------

پیشگفتار

حجاب، پیش از آنکه حکم شرعی باشد، ضرورت زیست اجتماعی و اقتضای طبیعت آدمی است. پوشش بدن و اندام، یکی از امتیازات مهم و ویژه انسان است. همچنین برخی از دانشمندان «حیای طبیعی» را در انسان و به ویژه در زنان، فطری دانسته و آن را لازمه حیات جمعی شمرده‌اند. (ر.ک: ویل دورانت، *لذات فلسفه* ص ۲۹) این پوشش که ریشه فطری دارد، آنگاه که جنبه دینی می‌یابد، «حجاب» نامیده می‌شود.

حجاب و پوشش اسلامی زنان و مردان، از عوامل بسیار مؤثر و بی‌بدیل در حفظ ایمان همه افراد جامعه و کیان خانواده است. جلوه‌گری‌های خودفروشانه، آتش هوس‌ها را می‌افروزد و چشم و دل نامحرمان را به حریم عفت زن دعوت می‌کند. حجاب، حصار و حریم قدسی زن، و پناهگاهی است که عفت شخصی و عمومی را از گزند فساد و هرزگی در امان نگاه می‌دارد.

«حجاب» و «عفت»، هر دو در اصل به معنای منع و امتناع است؛ با این تفاوت که منع و بازداری در حجاب، مربوط به ظاهر است، و منع و بازداری در عفت، مربوط به باطن و درون. عفاف، بیشتر صفت و حالت درونی است؛ اما از آنجا که ظاهر، نماد و نمایانگر باطن انسان است، و نیز به دلیل تأثیر متقابل ظاهر و باطن بر یکدیگر، وجوب یکی، دیگری را نیز واجب و ضرور می‌کند. بنابراین هر چه حجاب و پوشش ظاهری زن بیشتر و بهتر باشد، عقیف‌تر خواهد

بود، و نیز هر چه عقیف تر باشد، در حفظ حجاب کوشا تر است. در واقع حجاب، ضامن بقای عفاف است، و نیز عفاف، حافظ کمال و جمال خداداد زن؛ چنان که مولا (ع) می فرماید: زکات زیبایی، عفاف است. (غرر الحکم، ج ۴، ص ۱۰۵)

آنچه جامعه و یکایک افرادش بدان سخت محتاج اند، عفاف عمومی و مراعات هنجارهای انسانی و دینی است. اگر چه حجاب، علت تامه و همه اسباب عفاف محسوب نمی شود، اما باید پذیرفت که بدون حجاب نیز برخورداری از عفاف ممکن نیست. زنان مسلمان هرگز نمی توانند به وظایف انسانی و دینی خود عمل کنند، مگر آنکه نخست آراسته به فضیلت عفاف گردند؛ آنگاه است که مصداق تکریم های خداوند و اولیای او می شوند.

از قرآن کریم نیز استفاده می شود که حکم حجاب برای دست یابی به تزکیه نفس، طهارت روح، عفت و کدورت، ضروری است. خداوند سبحان در آیه ۵۹ سوره احزاب می فرماید: «ای پیامبر، به زنان و دخترانت و زنان مؤمن بگو که خود را بپوشانند تا شناخته نشوند و آزار نینند. و خداوند بخشنده مهربان است.» نیز در سوره نور به تفصیل درباره حجاب، حدود آن و حرمت نگاه به نامحرمان سخن به میان آمده است.

در روایات اسلامی، علاوه بر تأکیدات فراوان بر اصل پوشش اسلامی، دستورالعمل هایی نیز مقرر شده است. از جمله، پیامبر گرامی (ص) به اسماء دختر ابوبکر که لباس نازک پوشیده بود، فرمود: «ای اسماء، زن آنگاه که به بلوغ می رسد، نباید جایی از بدن و اندامش دیده شود؛ مگر صورت و دست ها.» (سنن ابی داود، ج ۲، ص ۳۸۳) طبرسی در کتاب احتجاج، حرکت زهرا - سلام الله علیها - را به سوی مسجد مدینه برای ایراد خطبه معروفش این گونه به تصویر کشیده است: در حالی که مقنعه را محکم بر سر بسته و خود را در جامه ای بلند و سرتاسری پیچیده بود، در جمع زنان بنی هاشم یا شکوه توأم با آزرم قدم برمی داشت و برای همگان راه رفتن پیامبر (ص) را تداعی می کرد. (احتجاج، ج ۱، ص ۹۳۱)

دانشمندان و مردم شناسان، سابقه حجاب و پوشش زن را تا عصر حجر یافته اند. مطابق آنچه محققان و مردم شناسان نوشته اند: زنان یونانی در دوره های گذشته، صورت و اندامشان را

تا روی پا می پوشانند و سخن درباره حجاب، در قدیمی ترین آثار نوشتاری یونانیان به چشم می خورد. (ر.ک: تاریخ تمدن، ص ۵۲۰)

از آنجا که همه ی دین های توحیدی و آسمانی از یک مبدأ صادر شده اند، در این مساله نیز توافق دارند و جز در برخی احکام جزئی تفاوتی میان آنها نیست. سیره عملی پیروان ادیان نیز همین نظر را تأیید می کند. پوشش زنان که در یهودیت، سنت دینی مهمی بود، در مسیحیت نیز استمرار یافت. در کتاب مقدس مسیحیان، به صراحت درباره عفاف و حیای زنان سخن رفته و از آنان خواسته شده است که موی سر خود را بپوشانند و در معاشرت با مردان، به حداقل بسنده کنند. نیز به زنان توصیه می کند که از آرایش و استعمال زیورآلات پرهیزند و خود را جز برای همسران خریش نیارایند. مطابق آنچه در گزارش های تاریخی آمده است، زنان مسیحی اختلاط با مردان را حتی در کلیسا بر نمی تافتند و برقع و چادر از پوشش های معمول آنان بوده است.

در انجیل می خوانیم: «همچنین زنان خود را بپوشانند به لباس حیا و پرهیز، نه به زلف ها و طلا و مروارید و رخت گران بها.» (رساله پولس، باب دوم بند ۹ تا ۱۱) از این گونه سخنان در عهد جدید بسیار است و سیره مسیحیان نیز نشان گر اهتمام و توجه آنان به این دستور الهی بوده است؛ اما آنچه در دو قرن اخیر در جهان مسیحی رخ داده است، که ملامت برخلاف آموزه های دینی آنان است.

حجاب از منظری دیگر نیز مهم است و آن، تأثیری است که بر روابط اجتماعی و شیوه زیست و تعامل زنان در جامعه دارد. همچنین، به هر روی حکم حجاب، آزادی پوشش را در زنان و مردان مدیریت می کند. اینها و ده ها و صدها مساله دیگر، نیاز به پژوهش های دامنه دار و علمی دارد و خداوند را سپاس که دانشمندان دینی ما، در این عرصه، آنچه شرط بلاغ است، رقم زده اند.

کتاب حاضر که با همکاری و مشارکت معاونت محترم آموزشی و پژوهشی سازمان تبلیغات اسلامی و مؤسسه پارسا فراهم آمده است، حاوی مطالعات، پژوهش ها و نوشته هایی

است که از چشم‌اندازی‌های متفاوت انتقادی و معرفتی به مقوله پوشش و حجاب و ابعاد فردی، اجتماعی، تاریخی و حقوقی آن نگریسته‌اند و گزارش نسبتاً کامل و روزآمد اطلاعات، تألیفات، تحقیقات و نگاه‌های مربوط به این اصل اصیل دینی را هدف گرفته است. در این مرحله نزدیک به یک‌هزار و پانصد منبع، مأخذشناسی و موضوع‌بندی شده است و بیشتر منابع نیز دارای چکیده‌های راهنما است. منابع این کتاب‌شناسی، عبارت‌اند از: کتاب، مقاله (اعم از مقالات نشریات، دایره‌المعارف‌ها و مجموعه‌مقالات) و پایان‌نامه و رساله‌های دانشگاهی. تحقیقات و تألیفات معرفی شده در این کتاب‌نامه، بیشتر منابع و آثاری است که مساله حجاب و عفاف را بر پایه مهم‌ترین مبانی و ویژگی‌های آن بررسی کرده‌اند.

در پایان از تلاش و همت والای همه همکاران در مؤسسه پارسا، قندزدانی و سپاسگزاری می‌شود.

امیرحسین شرافت

مدیر مؤسسه پارسا

www.ketab.ir